gurdjieff

hayat, ancak ben olduğumda gerçektir

Modern çağın makine-insan tamircisi

DESTEK
yayınları

DESTEK YAYINLARI: 1766
FELSEFE: 86

GURDJİEFF / HAYAT, ANCAK BEN OLDUĞUMDA GERÇEKTİR
Yayıma Hazırlayan: Gamze Alagöz

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzüm Kalender-Samet Ersöz
Reklam ve Tanıtım: Selen Çavuşovalı-Işıl Ilgıt Şimşek

Destek Yayınları: Mayıs 2023
Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN 978-625-441-926-3

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Tel. (0) 212 613 30 06

gurdjieff

hayat, ancak ben olduğumda gerçektir

Modern çağın makine-insan tamircisi

Yayıma Hazırlayan: Gamze Alagöz

DESTEK yayınları

Biricik aşklarıma, Irmak'a, Mete'ye, Tuna'ya...

Teşekkür

9 Eylül öğlesinde, Büyükada'da çiçekler ile bezeli eski balkonda, kulağımdan içeri bir adam girdi ve bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmadı.

Olmadı çünkü bu adam bana kendini öğretiyordu. Felsefesini değil, tam olarak onu görmemi istiyordu.

Görmekle kalmayıp anlamalı, kurmaca yollardan gitmeli, o yollarda kaybolmalı ve geçtiği çöllerden geçip kendi ışığımla sesini takip edebilmeliydim.

Ne vakit evet desem kulağıma hayır diyordu, hayır şimdi buraya gitmek zorundasın diye emirler yağdırıyordu.

Daha önce adını dahi duymadığım yerlerde aylarca dolaştım. Bir sürü tanıdık buldum, hepsi tanıktı, hepsine onun izi bulaşmıştı.

Her gün birini çağırmamı istiyordu, onu da, onu da ve onu da.

İnsanlar içeri girdikçe ev daralacağına genişliyordu.

Her birinin onunla ilgili başkaca hikâyeleri vardı. Kendimi dinlemekten alıkoyamıyordum. Gündelik işleri

bitirip onlarla buluşmayı arzuluyordum geceleri. Herkes uyurken biz sabahlara kadar sohbet ediyorduk.

Bir süre sonra o kadar özümsedim ki bu hali, yaptığı yemeklerin lezzeti damağıma geliyordu, dokunduğu eşyalara dokunuyor, yürüdüğü yollarda ayak izlerimi bırakıyordum.

Bir süre sonra onu görememeye başladım, kendimi O olarak yaşadığımı anladığımda artık her bakımdan açılmaya hazır bir tohumu elimde tuttuğumu biliyordum.

Artık O'ndan bahsedebilirdim.

Gurdjieff'in yaşamını kaleme alma lütfuna erişmek, geçen otuz sekiz yıllık ömrümün ellerime teslim ettiği en büyük güçtü.

Teşekkür ederim Bay G.

Teşekkür ederim Metin Bobaroğlu.

Teşekkür ederim Kaan Demirdöven.

Ve bu yolculukta bana inanan tüm dostlarım...

Gamze Alagöz

Antalya, Konyaaltı, 2023 Şubat

"İnsanın tekâmülü
bilincinin tekâmülüdür.
'Bilinç' bilinçsiz bir
şekilde tekâmül edemez.
İnsanın tekâmülü iradesinin
tekâmülüdür ve 'irade'
gönüllü olmadan tekâmül
edemez. İnsanın tekâmülü,
yapabilme gücünün
tekâmülüdür ve 'yapabilme',
'kendiliğinden olan' şeylerin
bir sonucu olamaz."

Giriş

Ona kısaca Bay G diyorum.

Bay G ve öğretisi ile ilgili internette sınırsız makale ve kaynak veya kitapçılarda kitaplar bulabilirsiniz.

Fakat ben bu yazımda onun öğretisinden ziyade kendisi ile daha yakın temaslar kuracağınız tarafları dilim döndüğünce anlatmak niyetindeyim.

Çocukluğunda kilisede rahip ve doktor olmak üzere yetiştirilmek istenen Bay G'nin henüz kendisinin dahi bilmediği bir arzuyla tanışmasının temelleri belki de âşık ve ozan olan babası sayesinde kök salmış olsa da Başpapaz Borsch'un etkisi yadsınamayacak ölçüde büyüktü.

Opuensky, Bennett ve diğer öğrencileri; Bay G'nin anılarından, Dördüncü Yol üzerine konuşmalarından ve toplantılarından derledikleri kitaplarla bu yolu merak eden sayısız insana ilham oldular.

Peki, biz Bay G'yi okurken gerçekten neyi, ne kadar anlıyoruz?

Bay G'nin anlatılarını herhangi bir bilimsel makale, roman veya öykü okur gibi mi okumalıyız? Yoksa onun

kendi anlatımlarında gizli olan ve sizi kendi içdünyasına çeken bir kâşif gibi kelimelerin altına saklanan anlamın izini mi sürmeliyiz?

İşte benim peşine düştüğüm soru da tam olarak buydu. Bu kısa kitapta sizlerle, Bay G'nin kitaplarını okurken keşfettiğim bu okuma biçiminden kısa bölümler paylaşacağım.

Öncelikle Bay G kendi deneyimlerinden yola çıkarak kelime (kavram) üretebilen bir fabrika işçisiydi.

O, tanık olduğu herhangi bir şeyi anlatacak bir kelime ya da kavram bulamadığında onu kendisi üretiyor ve siz bundan zerre şüphe duymuyordunuz. Bilakis okurken bu yeni kurmaca kelimelerle karşılaştığınızda "Ancak ve ancak o ifade ile hemhal olabilirmiş" diyordunuz.

Bunlardan ilki, okumalarım sırasında beni derinden etkileyen "Özü-özüne-vuran" ifadesiydi.

Sadece bu üç kelimeyi günlerce düşündüm.

Onu okurken her an yeni bir "şey" ile karşılaşmaya hazırlıklı olmalısınız.

Başka bir örnek vermem gerekirse, "Kelimesiz İmge Yaratımı"; bu ifadeye de ilk kez Bay G'de tanık olmuştum.

Kelimeler olmadan imge yaratmak!

Eşine benzerine pek rastlanmayacak kadar aşkın bir hayat yaşayan Bay G'nin öğretisinin de bir öğretisi olacaktı elbette.

Sayfalar arasında dolanırken gerçekten okuduklarımdan daha fazlası olduğu hissi beni bir an için bile yalnız bırakmıyordu.

Olağanüstü İnsanlarla Karşılaşmalar kitabının bir yerinde anlattığı hikâyenin içinde bir bölümde şöyle geçiyordu: O sırada Bay G'ye yoldaşlık eden köpeği Philos ona sürekli enginar getiriyordu. Bay G her gün tekrar eden bu duruma bir anlam veremiyordu.

Oysa aklı ona sadıktı, evet, o da tıpkı bir köpeği besler gibi besliyordu onu.

Tam o anda bir sıçrama yaşadım.

İşte Bay G'nin bahsettiği *kelimesiz imge yaratımı* tam olarak buydu.

Bay G'nin kitaplarını okuyacak meraklıları için kendilerinin zevk etmeleri isteğimden ötürü yazılarına gizlenen bu akıl ve sezgi yolculuğunda, onlara sadece ışık tutan olmak isterim.

O, bir gemiden denize para atan insanlardan bahsederken para kavramının altına sakladığı gerçeği görmelisiniz, yahut o paraları denizden çıkarmak için denize dalan çocuklara özendiğinde vurguladığı saflığın kokusunu duyumsamalısınız.

Bay G, anlattığı hikâyelerin üstünü öyle ustalıkla ve titizlikle örter ki o örtüyü kaldırıp bakmadan onu okumak, sadece okumaktır.

Bay G'yi okurken onu gerçekten anlamak istiyorsanız, siz de onun gibi gerçek bir düşünme içine girmelisiniz.

Yaşamı onun kadar merak etmeli ve kitaplarını bu merakla okumalısınız. Tıpkı tarih boyunca sırlarla ve gizemlerle dolu hayatı gibi kalemi de sır ve gizemlerle dolu bir yazardı o, bıyıklı bir tanrı, bir sihirbaz ya da her şeydi.

Bir okuyucu olarak, Bay G'yi okurken her yoldan gidebilirsiniz fakat onu anlamak için sözünü ettiği Dördüncü Yol'dan gitmek zorundasınız.

"Kendinizin doğrulayamayacağı hiçbir şeye inanmamanızı istiyorum."

Bay G kimdir?

Georgy Ivanovich Bay G bir mistik, filozof, manevi öğretmen ve 20. yüzyılın ilk yarısının en esrarengiz figürlerinden biri...

28 Aralık 1873-77'de Alexandropol'da (şu anda Ermenistan'ın Gümrü şehri) Rum-Ermeni bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası bir âşık, koleksiyoncu ve eski destan icracısıydı. Babasının sohbet arkadaşı Rus Ortodoks başrahip Borsh, genç Bay G'nin yetiştirilmesiyle ilgilendi ve onu bir teoloji âlimi ve hekim olması için eğitti.

İnsan yaşamının amacını anlamak için bastırılamaz bir istek tarafından harekete geçen Bay G, bir grup benzer fikirli arkadaşıyla Hakikati Arayanlar Topluluğu'nu kurdu. Birlikte, çağımıza dek korunmuş olan kadim ezoterik bilgileri aramak için Doğu (Tibet, Doğu İran, Moğolistan) boyunca seyahat etmeye başladılar. Daha sonra, kendisine bilgisini aldığı kaynaklar hakkında

sorular soran öğrencileriyle yaptığı sohbetler kitaplaştırıldı.

Bay G, 1911 ile 1913 yılları arasında Rusya'da bulundu. Özel hayatında, birçok biyografi yazarının deşifre etmeye çalıştığı karmaşık deneyimler ve anılara sahiptir. Ardında bıraktığı tüm izleri dağıtmak, gerçekleri efsanelerle ve hatta bazen saçmalıklar ve anekdotlarla karıştırmak için elinden geleni yapan Bay G için bir peygamberdi diyenler de oldu, kadim ilimlerin taşıyıcısı/bekçisi diyenler de... Bazıları onu "erkekleri köleleştiren", "kadınları ayartan" ve hatta şeytanın ta kendisi olarak görüyor, bazıları da ona "bıyıklı tanrı" diyordu.

Bay G'nin kendisi de bu belirsiz imajı yaratmak için azımsanmayacak bir çaba sarf etti. Öğrencilerine sık sık "Kara Rum", "Türkistan Kaplanı" ve "Muhran Prensi'nin Yeğeni" şeklinde imzaladığı mektuplar yazdı.

Bay G, öğretisini kavramsal kristalleşmeden korumak ve insanları öğretisinin gereksiz kavrayışından kurtarmak ve onları derin kavrayış yolunda yönlendirmek için çeşitli araçlar icat etti. Bu kavrayış, insanın değerler sisteminin ve referans noktalarının değişmesiyle bağlantılıydı. Bay G'nin çabalarının en önemli duygusu ve amacı, yaşamın kişide yenilenmesiydi.

Bay G giderek Rus sanat entelektüellerinin dikkatini çekmeyi başardı ve uygun insanlar onun etrafında toplanmaya başladılar. Ancak 1917 Devrimi ve onu izleyen içsavaş nedeniyle Bay G'nin görkemli amaçlarına ulaşılamadı ve Kafkasya'ya gitmek zorunda kaldı.

Ouspensky ve diğer öğrencileri onu takip etti. Tiflis'te, Alexander ve Jeanne de Salzmann ile tanıştı (Salzmann bir tiyatro sanatçısıydı ve eşi Jeanne, ünlü koreograf Jacques Dalcroze'un sistemini izleyen bir dans öğretmeniydi) ve balesinin prodüksiyonu üzerinde çalışmaya başladı: *Büyücülerin Mücadelesi*.

1919'un sonbaharında, Bay G ve yakın öğrencileri Tiflis'e ulaştı ve "İnsanın Uyumlu Gelişimi Enstitüsü"nü (Institute for the Harmonious Development of Man), Dr. Leonid Stjoernval, Thomas ve Olga de Hartmann, Alexandre ve Jeanne Salzmann ve eşi Julia Ostrowska ile birlikte kurdu. Bay G, henüz sahnelenmemiş bale gösterisi olan *Büyücülerin Mücadelesi* (The Struggle of the Magicians) üzerine yoğunlaştı: Thomas de Hartmann, balenin müziği, Olga Ivanovna Hinzenberg ise bale dansları üzerine çalıştı. Gürcistan'daki politik durumun da değişmesi üzerine, 1920 Mayıs'ının sonlarında, önce Batum'a (Batumi) oradan da İstanbul'a (Constantinapol) geldiler.

Bay G, Pera'daki Kumbaracı Sokak'ta bir apartmanda kaldı; daha sonra Galata Kulesi'nin yakınındaki Abdullatif Yemeneci Sokak'a taşındı. Kaldığı apartman, Galata Mevlevihanesi'ne oldukça yakındı ve burada Bay G, Ouspensky ve Thomas de Hartman, dervişlerin semah törenlerine tanık oldular. Bay G, ayrıca gelecekte öğrencisi olacak ve o sıralarda İstanbul'daki İngiliz Askeri İstihbaratı'nın başında olan Yüzbaşı John G. Bennet ile burada tanıştı. Bennet, Mustafa Kemal Paşa'nın

Samsun'a gidiş iznini onaylayan subaydı, yıllar sonra Cumhuriyet ilan edildiğinde Batılı ülkelerin basınında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin tanınması gerektiğini anlatan yazılar kaleme aldı.

Bay G, İstanbul'da kaldığı dönemde ilginç bir sima ile bir araya geldi. Bu zat, Bektaşilerin yoğun olduğu Beykoz'da yaşayan ve bir Thule Şövalyesi olduğu iddia edilen Baron Rudolf von Sebottendorff'tur. Baron, ilginç hayatı ve masonlarla ilgili fikirleriyle Bay G'nin dikkatini çekti.

Yaptığım araştırmalara göre baron, bir Alman Bektaşisi'dir.

Kafkasya'daki çalkantılı siyasi durum nedeniyle Bay G, bir grup öğrenciyle birlikte 1920'de Batum'dan Konstantinopolis'e (İstanbul) doğru yola çıktı. Daha sonra, Ağustos 1921'de, 1920'lerin başında mistisizm için kutsal bir merkez sayılan Almanya'da Berlin'e gitmek zorunda kaldılar. 1922'de Bay G, takipçisi P.D.'nin öğrencilerinin topladığı parayla Fontainebleau yakınlarındaki Avon'daki Prieure malikânesini satın aldı. Ouspensky Londra'da ve orada İnsanın Uyumlu Gelişimi Enstitüsü'nü kurdu. O dönemde Bay G'nin çalışmaları ağırlıklı olarak ritim ve plastik sanat çalışma yöntemlerine ayrılmıştı.

Aralık 1923'te Bay G, Paris'te Champs Elysees'deki bir tiyatroda bu amaçlar için bestelediği özel müzik eşliğinde dans ve ritmik hareketlerin bir gösterisini düzenledi.